

בן אלעזר שאמר 'חוי'ן מפשתן' שמשמע אפילו שאינו טווי פסול, היינו מדרבנן משום שהוא קרוב לטווי, ונמצא שאמרו דבר אחד ממש, שטווי פסול מן התורה, ואינו טווי מדרבנן (תוס').

ויש מפרשים, שלדעת רבנן, אם התחילו לתקן לצורך הטווי, אף שאינו מקבל עדיין טומאה, כגון משאר מינים כשעדיין אינו בגד [שהרי בשאר מינים שתי וערב אינו טמא], או מפשתן קודם שנטווה [שעדיין אינו שתי וערב], פסול לסייך, ולא משום שמקבל טומאה, אלא שכשר לסייך פסולת גורן ויקב, ואילו אחרי שהחלו לתקנם כבר אינם דומים להם, או אין מסכים מדרבנן, ולדעת סומכוס כשר, שהפסול לסייך הוא דבר המקבל לכל הפחות טומאת נגיעים, ועל זה אמרו דבר אחד, שאמר רבי שמעון בן אלעזר 'כל היוצא מן העץ מסכין בו חוי'ן מן הפשתן', ומשמע שבשאר מינים מסכים אפילו לאחר שטווה אותם, וזהו כסומכוס, שהרי לרבנן מאחר ואינם דומים לפסולת גורן ויקב שוב אין מסכים בהם (רמב"ן; רשב"א בשם יש מפרשים; ריטב"א).

הַשְּׂתִי מִשִּׁישָׁה וְהָעֵרֶב מִיָּד, שהיו רגילים לבשל את השתי כדי שיתלבן יפה, שהם החוטים שנראים בחוי'ן, לא כן הערב שהם החוטים הפנימיים שאינם נראים (תפארת ישראל נגעים יא יכין סב-סג), ורבי יהודה דורש את הכתוב 'בגד צמר או בגד פשתים', 'או בשתי או בערב' (ויקרא יג, מז-מח), מה בגד שנגמרה מלאכתו, אף שתי וערב כן, ואילו רבי מאיר סובר ש'או בשתי' הפסיק, ושתי וערב לא הוקשו לבגד, ונטמאים מיד אחר טווייתם (ר"ב שם, ח).

וְהַאֲוִינֵי שֵׁל פֶּשֶׁתָּן - פשתן שעדיין לא נטווה, ואף על פי כן נטמא בנגעים (רש"י), ומן התורה (ריטב"א סוכה יב, ב בדעת רש"י), ואפילו שנאמר 'שתי וערב' שהוא אחר טווייה [קושיית תוס'], רק בצמר ניכר בין שתי לערב, אבל פשתים שנאמר בתורה כולל אניצי פשתן, שאף הם בכלל פשתן (ערוך לר סוכה שם), או שטמא רק מדרבנן, מפני שקרוב לטווי (ראש יוסף בדעת רש"י). ויש סוברים, שאונין של פשתן הוא פשתן טווי, וקודם שנטווה טהור (תוס' בשם הערוך).

מִשְׁנֵהוּ. כֹּל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אֵין מְדַלְקִין בו, שאין עושים פתילה מקנבוס [צמח שיוצא מן ממונו חוטים כעין פשתן (רמב"ם בפי' המשנה כלאים ט, א)], ומצמר גפן (רש"י), כי השלבהת אינה נתפסת במ יפה, וחוששים שמא יזה, (גמ' לעיל כא, א ורש"י שם). ויש שמדליקין שקנבוס הוא מין זרע, מדליקים בו, 'אומעשים בכל יום שמדליקין בצמר גפן, וגם טוב מאד לפתילה' (תוס' ושאר ראשונים), וכוננת המשנה לאסור פתילות היוצאים מן העץ ממש, כגון צמר הנמצא בעץ ארז בין הקליפה לעץ שבו השלבהת אינה נתפסת יפה (תוס' לעיל כ, ב ד"ה בערמניתא).

■ להלכה, מדליקים בקנבוס ובצמר גפן (ש"ע א"ח רסד, א), ונכון לכתחילה להחמיר ולא להדליק בקנבוס [לצאת דעות המתירים צמר גפן, ואוסרים קנבוס] (משנ"ב שם, ב, ע"פ א"ד).

וְכֹל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אֵינוּ מִיִּטְמֵא טוּמְאָת אֲהֵלִים אֵלָא פֶּשֶׁתָּן, שאם האהיל על מת ביוצא מן העץ, הכלים נטמאים אבל לא הבית, וכמו בית שהמת בתוכו, שהבית עצמו אינו טמא. ומדובר באופן שחיבר את האהל לקרקע, שבכך ביטלו מתורת בגד ונעשה אהל, מה שאין כן פשתן מקבל טומאה אף שמחובר לקרקע, אבל אם לא חיברו בקרקע, רק המטלטלים שטמאים על הטומאה נטמאים (תוס'; תוס' ר"ד פנ"י בדעת רש"י). ואפשר שטמא רק כשהוא נטוי כאהל, שפקעה ממנו טומאת בגדים, וחלה עליו טומאת אהל, אבל אם פירקו יטהר, כדן כלי שנשבר (חזו"א אהלות ט, ג).

צִיצִית בְּהֵרָא כְּתִיב לֹא תִלְבַּשׁ שְׁעִטְנָו צִמְר וּפְשָׁתִים וְכֵתִיב גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה לָהֶן, ללמד שהציצית תהא מצמר ופשתים בלבד, שאם היתה כוונת הסמיכות להתיר שעטנז בציצית, היה הכתוב יכול לומר 'לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך', וכתב 'צמר ופשתים', לומר שתעשה ציצית רק מאלו (חדש האביב [לבעל הפלא יועץ]).

צִמְר וּפְשָׁתִים פּוֹטְרִין בֵּין בְּמִינֵן בֵּין שְׁלֹא בְּמִינֵן, שְׂאָר מִינֵין בְּמִינֵן פּוֹטְרִין שְׁלֹא בְּמִינֵן אֵין פּוֹטְרִין, ■ וכן הלכה (ש"ע א"ח ט, ב-ג).

סִלְקָא דְעֵתָךְ כִּדְרָבָא, קָא מִשְׁמַע לָךְ, שלרבא 'הכנף' מלמד שגם שאר מינים חייבים בציצית, אלא שבהם יהיו הפתילים ממין הכנף, וקמ"ל שלא כרבא, ו'הכנף' מלמד שצריכים שני צבעים בפתילים, צבע התכלת מפורש בכתוב 'פתיל תכלת', ומ'הכנף' למדים שצבע הפתילים יהו כצבע הכנף, וסתם בגדים בצבע לבן (רש"י), ויש סוברים שהפתילים צריכים להיות בצבע הבגד (רש"י מנחות מא, ב ד"ה מיתבי; רמב"ם ורב"ד ציצית ב, ח), והוא מן התורה (פמ"ג א"ח ט משב"ז ז, בדעתם), או מדרבנן משום 'זה קלי ואנוהו' (תוס' שם ד"ה אין), ויש סוברים, שאין הפתילים צריכים להיות בצבע הבגד (טור שם בשם ר"י).

■ להלכה, יש אומרים לעשות חוטי הציצית מצבע הבגד, והמדקדקים נוהגים כן (ש"ע א"ח ט, ה), והאשכנזים נוהגים לעשות חוטי ציצית לבנים גם בבגדים צבועים, ואין לשנות (רמ"א שם), וראוי למדקדק לעשות הבגד בצבע לבן, שבזה יוצא דעת הכל, בעשייתו החוטים בצבע הבגד, וגם משום שנאמר 'לבושיה כתלג חור' (משנ"ב שם, טז).

פָּרַט לְכִסּוֹת לִילָה, והקובע הוא זמן לבישתו, שבגד שלובשו בלילה, ואפילו אם מיוחד ללבישה ביום ולבושו רק במקרה בלילה פטור מציצית; ובגד שלובשו ביום חייב בציצית, גם אם הוא בגד המיוחד ללבישה בלילה [ש'כסות לילה' המכוון לזמן בו נלבש הבגד, ולא לסוג הבגד] (רמב"ם ציצית ג, ז), ויש סוברים, שהקובע הוא סוג הבגד, שבגד המיוחד ללבישה בלילה, פטור מציצית גם אם לובשו ביום, ובגד המיוחד ללבישה ביום, חייב בציצית גם אם לובשו בלילה (תוס' קידושין לד, א ד"ה תפלין; רא"ש הלכות טטות הלכות ציצית א), ויש סוברים, ששניהם, גם בגד שלובשים אותו בלילה, וגם בגד המיוחד ללבישה בלילה [אפילו אם לובשו ביום], מוגדרים 'כסות לילה', ופטורים מציצית (ר"ן קידושין יד, ב מדפי הרי"ף).

■ להלכה, ספק דאורייתא לחומרא וצריך להטיל בציצית בכסות המיוחד ליום אף אם לובשו בלילה, ולהטיל בציצית בכסות המיוחד ללילה אף אם לובשו ביום, אבל לענין הברכות ספק ברכות להקל, ויברך רק כשלוש ביום כסות המיוחד ליום (ש"ע ורמ"א א"ח יח, א, ומשנ"ב שם, ב).

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר וְסוּמְכוּס אִמְרוּ דְרַךְ אֶהָד וְכוּ', ואפילו שרבי שמעון בן אלעזר אמר (לעיל כו, א) 'כל היוצא מן העץ אין בו משום שלש על שלש ומסכין בו, חוי'ן מפשתן', ומשמע אפילו אם אינו טווי, ואילו סומכוס אמר 'סיככה בטווי פסולה', ומשמע שקודם טווייה כשר, אפילו באינו טווי פסול לסייך משיתלבנו, ונקט טווי להשיענו שטווייתו היא גמר מלאכתו, ואין צריך שישלה (רש"י). ויש מפרשים, שסומכוס נקט 'טווי' הוא בדוקא, למעט פשתן שאינו טווי, ומה שאמר 'סיככה בטווי פסולה' ומשמע דוקא טווי ולא אונין, היינו מן התורה, ורבי שמעון